

TAKISIZ İSİM TAMLAMASI ÜZERİNE

Hacı İbrahim DELİCE

Prof.Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü SİVAS,
ibrahimdelice@hotmail.com

ÖZET

Türkçe, diğer dillere nazaran doğayı en iyi yorumlayan dillerin başında gelir. Elbette ki bu, Türkçeyi oluşturan sistemin bir özelliğidir. Dünya dillerinin dil sistemleri, eklemeli, çekimli ve tek heceli olmak üzere üç gruba ayrılarak incelenir. Bu üç sistemden derin yapının hızlı işleyiş sürecine en fazla ayak uyduran sistem, eklemeli dil sistemidir. Türkçe de eklemeli diller grubundandır ve anlamı çok seri ve mükemmel temsil edebilen dillerdendir. Ne yazık ki, doğayı çok iyi yorumlayan bu dilin dilcilerce yorumlanması, bununla paralel yürümemiş; Türkçenin mükemmel bir grameri yapılamamıştır.

Türkçenin doğayı yorumlama biçimi, sisteminden dolayı daha hızlı ve mükemmeldir. Yalnız, kendi içinde kategori isimlendirmeleri ve bu kategorilerin ait olduğu doğa gerçeklikleri doğrultusunda işlevsel özellikleri tam olarak ortaya konulabilmiş değildir. Bunun başlıca nedeni, dilcilerin dilin gerçekte ne olduğunu tam olarak kavrayamamış olmalarıdır. Bu yüzden, doğayı en iyi yorumlayan Türkçenin kendisinin iyi bir yorumu yoktur. Hemen hemen her konu tartışmalıdır. Tartışılan ve henüz bir karara bağlanamamış Türkçenin gramer konularından biri de takısız / eksiz isim tamlaması konusudur.

Eksiz isim tamlaması, Türk dilinin Eski Türkçe devresinden beri görülmektedir. Hatta, pek çok dilci, en eski ve yaygın isim tamlaması şeklinin Eski Türkçe döneminde eksiz isim tamlaması olduğu görüşüne sahiptir.

Türk milletinin yazılı ilk eseri olarak bilinen, karanlık devirlerin aydınlatılmasında önemli bir yer tutan Köktürk Kitâbelerinde yer adları, kavim adları için ‘Türük budun’ ‘‘Türk milleti’’, ‘Ötüken Yış’ ‘‘Ötüken Ormanı’’ gibi eksiz isim tamlamaları kullanılmıştır.

Eskiden yaygın olan eksiz isim tamlamaları Türkiye Türkçesinde ise ‘Ataç Sokak’ ve ‘Otel Dedeman’ gibi sadece cadde, bina, sokak vb. yer isimlerinde görülmektedir. Günümüzde eskiye nazaran daha az karşılaşılan bu tamlama biçimi ile eksiltme sonrası ortaya çıkan ‘tahta kapı’, ‘yün kazak’ gibi diğerleriyle tamamen farklı olan örneklerin isimlendirilme ve ayrıştırılmasında dilcilerin görüşü muhtelifdir. Kimi takısız isim tamlaması derken kimi de sıfat tamlaması demeyi tercih etmektedir.

Bu bildiride, tartışmalı bu konuya birtakım ölçütler doğrultusunda yaklaşılarak çözüm aranacak ve çözüme dönük bazı öneriler sunulacaktır. Dilin gerçekliğe dayalı bağlamı göz önünde tutularak yapılacak bu çözümleme ile var olan tartışmaların sonlandırılması amaçlanacaktır.

Anahtar kelimeler: Tamlama, takısız tamlama, eksiz tamlama, sıfat tamlaması.

ON THE COMPLETION OF NOUN PHRASE WITHOUT SUFFIXES

ABSTRACT

Turkish tops a list of the languages which interprets nature bestly when it is classed with another languages. Of course, this is a feature of the system constituting the Turkish. The systems of word languages classified in three groups as agglutinative languages, inflected languages, monosyllabic languages. The system which keep up with fast functioning process of deep structure mostly among these three systems is systems of agglutinative languages. Turkish is also in group of agglutinative languages and one of the languages which represent the meaning perfectly and fastly very much. Unfortunately, to construe this language which interprets nature very well has not been very good and a perfect grammar of Turkish could not been made. Format of interpreting nature in Turkish is faster and more perfect because of its system. Whereas, its functional properties have not been revealed fully in accordance with nomenclature categories in itself and these categories belong to nature reality. This is because linguists have been comprehend language fully. Therefore, there is no a good analysis for Turkish interpreting nature bestly. Almost every subject is controversial. One of the subjects which has been controversied and hasn't been settled yet in Turkish grammar is the subject of noun phrase without suffixes. Noun phrase without suffixes has been seen since Old Turkish era of Turkish language. Moreover, a lot of linguists think that noun phrase without suffixes is the oldest and most common noun phrase in Old Turkish era. Noun phrase like Türik budun "Turkish nation", Ötüken Yıy "Ötüken Forest" is used for names of place and tribes in Orkhon Inscriptions which is known as the first written achievement of the Turkish nation and is critically important because informs about dark ages. In Modern Turkish, it is only seen in names of streets, buildings, streets and so on like 'Ataç Sokak' and 'Otel Dedeman'. Linguists have different views when they call and demarcate this kind of noun phare which is seen less than the past today from examples like 'tahta kapı', 'yün kazak' which formed after ellipsis and are more different than others. Some prefers to call as noun phrase without suffixes when some call as adjective phrase. In this report, it would been searched for solutions in accordance with some criteria about this controversial issue and it would been offered suggestions. It would been purposed to end discussions with an analysis made as taking account of the context of the language based on reality. Key Words: determinative groups, noun phrase without suffixes, adjective phrase.

Key Words: completion, unstructured assembly, seamless assembly, adjective completion

GİRİŞ

Takısız tamlama isminin kullanımı ile ilgili ilk bilgi, Tahir Nejat Gencan'ın *Yazın Bilgileri ve Tarihsel Dilbilgisi* adlı kitabında görülmektedir. Bu kitabın 'Tamlamalar' başlığı altında '39. Dilimizde İki Türü Tamlama Vardır:' alt başlığı altında şu bilgilere değinilir: "Sıfat tamlaması, isim tamlaması. Bir isim sıfatla tamlanıyorsa, yani tamlayıcı sıfatla sıfat tamlaması olur: Güzel kalem, iyi çocuk, beş kitap... Tamlayıcı isimse isim tamlaması olur. Üç türü isim tamlaması vardır: 1) Belirtili tamlama. – İsimlerin ikisi de takı alır: **Okulun kapısı**... 2) Belirtisiz tamlama. – Yalnız tamlayıcı takı alır: **Okul kapısı** ... 3) İsmi neden

yapıldığını, neye benzediğini gösteren tamlama. – İsimlerin ikisi de takı almaz: **Demir kapı, taş merdiven, tunç bilek ...**”(1947: 43-44).

Gencan, 1966 basımı ‘Dilbilgisi’ kitabında “III. ÜÇÜNCÜ TÜRLÜ AD TAKIMI (Takısız tamlama): *Demir çubuk, bakır kap, yün çorap, tunç bilek, taş yürek...* Takımı kuran sözcüklerin ikisi de takı almıyor. Bu takımlar anlam bakımından ikiye ayrılır: 1) Tamlayıcı, asıl adın neden yapıldığını gösterir: *Mermer saray, kerpiç duvar, ipek entari, tahta sandık, lastik top, taş köprü, bakır mangal, keten gömlek...* 2) Tamlayıcı, asıl adın neye benzediğini gösterir: *Aslan asker, tunç bilek, taş yürek(li), tilki çocuk, sırma saç, demir pençe, çelik irade, melek insan, şeytan adam...* Bu çeşit tamlamalar, benzetmelerin en kısası ve anlamca en güçlüsüdür. Not. – Üçüncü türlü ad takımlarında tamlayıcı, -den takısıyla çekimlenmiş de olur: *Mermerden saray...*” (110) şeklinde, takısız tamlama ile ilgili fikrini biraz daha detaylandırarak sürdürür.

Vecihe Kılıçoğlu (Hatiboğlu), ‘Dilimizin Bir Meselesi’ başlıklı yazısı ile bu tür yapılar üzerine görüşlerini açıklar. Bu yazıda Kılıçoğlu (Hatiboğlu): “VII. Türk Dil Kurultayı münasebetiyle, Türkçede yanlış kullanıldığı sanılan bazı isim terkipleri hakkında Türk Dil Kurumuna şikayetler, danışmalar gelmekte, bu terkiplerdeki karışıklığın açıklanması ve önlenmesi istenmektedir.” dedikten sonra “Hatta, “Demir-kapı” gibi sırf iki isimden ibaret terkiplere, gördüğü vazifeye bakarak “sıfat terkibi, sıfat tamlaması” denildiği halde “Bahçe-kapı”, “Kadı-köy” gibi aynı şekilde iki isimden kurulmuş birliklere gramerlerimizde yer verilmemekte, bu birlikler yanlış veya eksik sayılarak düzeltilmektedir; “Kadı-köy” yerine “Kadı-köy-ü” gibi.” (1954: 715) bilgilerini verir.

Azınlık dillerinin etkisi ile Türkçede kullanılan ve Türkçeyi bozduğu iddiasıyla istenen görüş doğrultusunda hazırlanan bu yazıda Kılıçoğlu (Hatiboğlu), azınlıkların etkisinin hiç olmadığı dönem ve bölgelerde bu tür kullanımların çok yaygınlığı ile bu kullanımın Türkçe kurala uygunluğunu pek çok örnekle ortaya koyduktan sonra “Bu duruma göre, çok kullanılan bazı isim birlikleri imkan bulunduğu takdirde üç safhadan geçerek, eklerini atmağa, kısalmağa doğru gitmektedir, denilebilir. “Paşa-nın bahçe-si/Paşa-bahçe-si” gibi. Bu bakımdan çeşitli örnekleri göz önünde bulundurarak, dilimizin, ekleri atarak kısalmağa doğru gitme meylinin ve imkanının kendi yapısından geldiğini bu meyil ve imkanın yabancılardan, mesela azınlıkların tesiriyle doğmadığını delilleriyle açıklayacağız.” (1954: 717) diyerek yedi maddede bu yöndeki delillerini ortaya koyar; ancak, kimi dilcinin takısız isim tamlaması olarak isimlendirdiği “tahta-perde”, “altın-bilezik” gibi sıfat tamlamalarını da “Paşa-bahçe” benzeri örneklerle aynı kategoride değerlendirir. Ayrıca, “Yahya Kemal”, “Hacı Ahmet Bey” gibi özel isimleri; “yetim-hane”, “aş-hane” gibi Farsça terkipleri; “dört kardeş”, “yedi kilo şeker” gibi sıfat tamlamalarını da dahil eder ve “Kaldı ki konumuzdaki olay bir yanlışlık değil, Orhun Yazıtlarından başlayarak, yedi gurupta açıkladığımız şekilde, dilin kendi yapısından doğan bir imkandır, önlemeğe çalışmak lüzumsuzdur, hatta önlenemez.” (1954: 717-719) diye yazısını sonuçlandırır.

Bu konu ile ilgili Mayzel’in ‘Türk Dilinde İzafet’ adlı tezine de kimi takısız isim tamlaması çalışmalarında göndermeler yapıldığı için Mayzel’in bu çalışmasını tanıtan Abdulkadir İnan’ın tanıtım yazısını da bu bildiri çerçevesinde değerlendirmekte fayda görmekteyim.

Mayzel’in S0 + M0 şeklinde formüleştiren ‘morfemsiz izafet’ ismi ile ele aldığı izafetler için “a) *fötr şapka, taş köprü, altın saat, tahta masa, kağıt para* b) *çoban Hasan, mimar Sinan, doktor B., prens K., general M.* c) *Tatar arabacı, Ermeni ebe, Rum kemancı,*

Türk kayıkçı, Bulgar marangoz ç) kadın doktor, kız berber, erkek çamaşırcı, erkek sincap, dişi serçe, kız kardeş d) Mösyö Ribat, Madam Mihaylov, Mister Robinson, Sinyor Alberto, Matmazel Fofö e) Mehmet ağa, Ahmet efendi, Enver bey, Mahmut paşa, Zeyni baba, Vehbi dede, Leyla hanım. f1) eşek oğlan, yılan avrat, domuz adam, aslan asker, tilki kız, melek kız, dev adam, şeytan kız... f2) gül yanak, kompos bacak, top sakal, kiraz dudak, pala bıyık f3) silindir şapka, bal gözler, iskelet kadın, kaymak kağıt, toz şeker g) 5 masa, 17 defter h) iki metre kumaş, beş litre süt, bir bardak su, üç yığın elma, bir araba odun...” (1957: 293-295) örneklerini kullanır ve “S0 + M0 izafetine gelince, konuşma dili bu izafeti, edebi dilde kullanılmasına imkan görülmiyen öğelerden çok kolaylıkla yapabilmektedir. Bu biçim izafetlerin edebi dilde de bulunanlarından birkaç örnek: gurbet il, çakıl yol, düşman unsurları, ateş nefes, çul heybe, spor araba, kukla hükümetler, ifrat derece, zümrüt taş... Halk dilinin yarattığı bu eksiz (S0 + M0) izafetlerini edebi dil uzun müddet yanlış sayar, nihayet çok yaygın hale geldikten sonra, tesbite mecbur olur. Türkiye’de bulunup ta hediye mendil, duba köprü, kaza kurşun, paraşol araba, örnek nizamname, pul şişe, kenar mahalle ve buna benzer pek çok ifade şekillerini iştmiyen yoktur. Muhafazakar yazarlar bu gibi deyişleri kullanmayı tehlikeli sayarlar.”(1957: 310) ve “S0 + M1 izafetinden relatif (mülkiyet) ekinin (takısının) atılmasıyla teşkil edilen composita’lar son 30-40 yılın mahsullerindedir. Mesela: sahilsaray, derebey, demiryol, basmakalıp, sütana ve b.” (1957: 312) şeklinde bu tür izafetin gelişim seyri ve kullanım alanı üzerine görüşünü de belirtir.

Muharrem Ergin, *Osmanlıca Dersleri I Türk Dil Bilgisi* adlı kitabında takısız isim tamlaması başlığını açan çalışmalarda takısız isim tamlamasına örnek olarak verilen “demir kapı, dolma kalem, altın saat” örneklerini ‘Sıfat tamlaması’ başlığı altında listelemiştir (1958: 340). Tamlayanı zamirlerden oluşan isim tamlamasını ‘İyelik gurubu’ başlığı altında iyelik eklerinin ifade ettiği ‘şahıs’ kavramını esas alarak altı grup şeklinde inceledikten sonra tamlayanın isim olması durumunda ‘İsim gurubu’ olarak ifade ettiği isim tamlamasını *belirli ve belirsiz* diye ikiye ayırarak değerlendirdikten sonra “Son olarak, isim tamlaması üzerinde yapılan feci bir yanlışlığa işaret edelim. Bu yanlışlık belirsiz isim tamlamasında iyelik ekinin atılması hadisesidir: *Mardinkapı, Edirnekapı, Topkapı, Mektep Sokak, Ömer Han, Ahmet Palas, Orhan Tepe, Bulvar saray misallerinde olduğu gibi. Öteden beri bazı yer isimlerinde görülen, son zamanlarda çok artarak semt, mülk, sokak v.s. isimlerinde şuursuzca kullanılan bu yanlış şekiller her yerde ve her zaman hemen hemen tamamiyle azlıklardan gelen yabancı tesirlerden doğmuştur. Bunların bazılarında, bilhassa semt isimlerinde kısaltma duygusundan veya baştaki ismi sığara benzetmekten ileri gelen bir kısaltma, bir yıpranma da yok değildir. Fakat bugün salgın halinde olan ve birinci kelimesi hiçbir sıfatlık vasfı taşımayan bu terkipler tam bir yabancı istilası, o istilayı şuursuzca bir kabuldür. Bunların Türkçenin yapısı ile hiçbir ilgileri yoktur ve Türkçede böyle bir gelişme olduğunu zannetmek tamamiyle saçmadır. Hele unsurların yerini değiştirmek suretiyle böyle terkipler yapmak bilerek veya bilmeyerek Türkçeye ihanet etmek, milli şuurdan nasibi olmamak demektir: Villa Faikoğlu, Kulüp Hasan gibi. Bütün bu çiğ, sakat ve yabancı ağızlı terkipler bugün bilhassa müesseseler, apartman, köşk, sokak isimlerinde o kadar çok, şuursuz ve gelişigüzel kullanılmaktadır ki Türkçeyi inciten bu durumun önüne geçmek için artık bir milli kültürü koruma kanunu çıkarmaktan başka çare kalmamıştır.” (1958: 340-344). Ergin, kitabının 1962 baskısında da hiçbir değişiklik yapmadan aynı görüşleri dile getirir (1962: 359-363).*

Tahir Nejat Gencan’ın *Dilbilgisi* kitabındaki takısız tamlama ile ilgili bilgi, Mustafa Güveli tarafından “Takısız Tamlamalar Sorunu” başlıklı bir yazı ile Türk dilcilerinin gündemine taşınır. Bu yazıda, Haydar Ediskun’un bu tür tamlamalara sıfat takımları

bölümünde yer verdiğiinden bahisle “*tunç bilek*” öbeğinin “*sağlam bilek*” yerine kullanıldığını ve “*sağlam bilek*” için sıfat tamlaması deniyorsa onun yerine kullanılan “*tunç bilek*” için de takısız ad tamlaması değil; sıfat takımı denmesi gerektiğini belirtir (1969: 835-836).

Tahir Nejat Gencan da, Mustafa Güveli'nin bu eleştirilerine “Dilbilgisi Sorunları II” başlıklı yazısında kendinin de “*Ortaokul üçüncü sınıfların dilbilgisi kitabına şöyle bir not eklemiştir: Üçüncü türlü isim takımları, kuruluş ve şekil bakımından sıfat takımlarına benzer; onun için: a) Tamlayıcı isimler, sıfat görevinde sayılıyor; b) Bunlara sıfat takımı da deniyor (bkz. No 74).*” diyerek Güveli ile aralarında aslında çok derin fark olmadığına işaret ederek isimle sıfat arasındaki ayırımın nasıl olması gerektiğine dair bilgiler verdikten sonra dilbilgisinde anlama daha fazla değer veren dilbilimin gelişmesi durumunda bu sorunun çözülebileceğini belirtir (1969: 231-235).

Muzaffer Kamadan ise “Ortaöğretimde Dilbilgisi Sorunu” başlıklı yazısında “*Dilbilgisi kitaplarında birbirinden hiçbir şekilde ayrılamayan iki tamlama vardır: 1) Eksiz isim tamlaması; 2) Sıfat tamlaması;*

<i>altın kalem,</i>	<i>demir bilek,</i>	<i>aslan asker</i>
<i>sarı kalem,</i>	<i>kuvvetli bilek</i>	<i>yiğit asker</i>

Birinci sıradakiler güya eksiz isim tamlaması, ikinci sıradakiler de sıfat tamlamasıdır. Bunlar arasında ne şekilce, ne de anlamca hiçbir ayrılık yoktur.” (1969: 749) diyerek sıfat tamlaması yönünde görüş bildirir.

Yine Mustafa Güveli “Neden Ad Takımı Değil De Sıfat Takımı?” başlıklı yazısında “*demir çubuk, tunç bilek*” örneklerini kullanarak sıfatların da bir adın önüne gelerek onu niteleyip ya da belirtmedikçe birer ad sayılacağını ileri sürerek karşı çıkar ve bunların sıfat tamlaması olarak isimlendirilmesi gerektiğini savunur. Muzaffer Kamadan'ın “*Artık dilbilgisinden şekilciliği tüm olarak atıp anlamcılığı öne çıkarmanın zamanı gelmiştir. Bizim dilimizde çeşitli sözcükler yerine, cümledeki görevine göre çeşitlenen sözcükler vardır. Dilbilgisi kitapları da bu açıdan ele alınıp yeniden yazılmalıdır.*” (1970: 417-418) görüşü ile yazısını bitirir.

Tahir Nejat Gencan, bu konudaki değişik eleştirilere “Dilbilgisi Türü Sorunları – Tartışmalar – Çözümlemeler – Dile Işık Saçan Yol” başlıklı yazısında yeniden değinir. Fransız gramercilerinin zamirlerin tamlayan olduğu isim tamlamalarını, bizde ‘isim takımı’ diye isimlendirenlerin esas aldığı ‘iyelik’ kavramını kullanarak sıfat tamlaması dediklerini belirttikten sonra “*Arslan asker, tunç bilek takımlarının ne olduğu üzerine Türk Dil Kurumunun en ilgili iki kolu arasında da görüş ayrılığı sürüp gitmektedir: Biri bunların isim tamlaması, öbürü sıfat takımı sayar. Birleşseler, -hepimiz bu iki noktadan birinde- birleşsek öğretim bakımından belki küçük bir kolaylık sağlanır. Ne var ki bu birleşmeden anlatımın ne kazanacağı kestirilemez. Bana göre hiçbir şey!*” diyerek anlambilimin gelişmesi ile bu sorunun çözülebileceğini belirtir (1970: 6-7).

Tamlama yerine takım kelimesini ilk kullanan ve eğitimde genellikle temel teşkil eden görüşün sahibi olan Gencan, ‘İsim Tamlaması’ başlığı altında “*İsim takımları ek alışlarına göre üçe ayrılır: 1. Sevim’in kalemi, Orhan’ın paltosu, Ali’nin bileği; 2. Yazı kalemi, Çocuk paltosu, Erkek bileği; 3. Altın kalem, Yün palto, Demir bilek.*” bilgisini verdikten sonra ‘III. Üçüncü türlü İsim Takımı’ alt başlığı altında “*Demir kalem, bakır kap, yün çorap, tunç bilek, taş yürek...*” örneklerini kullanarak “*Takımı kuran kelimelerin ikisi de ek almamıştır. Anlamca ikiye ayrılıyor: 1. Tamlayıcı, asıl ismin neden yapıldığını gösteriyor:*

Mermer saray, kerpiç duvar, ipek entari, tahta sandık, lâstik top...2. Tamlayıcı, asıl ismin neye benzediğini gösterir:Aslan asker, tunç bilek, taş yürekli, tilki çocuk, sırma saç...” Bu çeşit tamlamalar, benzetmelerin en kısası ve anlamca en kuvvetlisidir (bkz. n° 372)” (1972: 88-89) şeklinde var olan görüşünü yeniden pekiştirir.

Semra Harut da takısız ad tamlaması tartışmalarına “Türkçede Takısız Tamlama Yanılgısı” adlı yazısıyla katılır ve “*Kısaca söylemek gerekirse iki adın ek almadan oluşturduğu tamlamalara takısız tamlama adını vermektense “sıfat tamlaması” başlığı altında incelemek yerinde olur kanısındayım. Nasıl ki “kızgın güneş” tamlaması bir sıfat tamlamasıysa “çelik tencere, tahta köprü, demir kapı” tamlamaları da birer sıfat tamlamasıdır. Çünkü!.. Sözcükler hep ad olmasına karşın 2. Adları nitelediği için önad konumuna geçmişlerdir. Bunlardan birini sıfat tamlaması, ötekini takısız ad tamlaması diye nitelendirmek durumu, olduğundan karmaşık duruma getirmektedir.” (1992: 36-37) cümleleriyle takısız ad tamlaması için kullanılan örneklerin birer sıfat tamlaması örneği olduğunu belirtmiş olur.*

Tahir Kahraman, “Türk Dilbilgisi Öğretiminde Birkaç Tanım ve Adlandırma Sorunu” adlı yazısında takısız ad tamlaması terimini yazarların söyledikleri gibi ilk olarak Tahir Nejat Gencan’ın kullanmadığını daha önce S. S. Mayzel’in Türk Dilinde İzafet adlı doktora tezinde “takısız ad takımlarını” “SO + MO (morfemsiz İzafet)” biçiminde simgeleyip incelemesinden hareketle çıkarsadığı “*Türkçenin sözdizimi kurallarını yabancı dillerin sözdizimi kalıplarına uydurma çabası”ndan başka bir şey değildir.” (1994: 124) sözleriyle konuyla ilgili genel değerlendirmesini “Kısacası, ad takımlarının anlam ve yapı özelliklerini taşımadıkları; tersine, bütün nitelikleri ile sıfat takımı olarak gösterilmeye uygun oldukları için, “demir kapı”, tahta köprü, altın yüzük, taş duvar, teneke kutu, mermerden saray, şeytan kız, kardan adam, kaya geçit” gibi öbekler, “sıfat takımı” sayılmalıdırlar.” (1994: 115-127) yargısıyla sonuca bağlayarak sıfat tamlaması yönünde kendi görüşünü beyan eder. Bu görüşünü, 1995 yılında yayımladığı “Takısız Ad Takımı Sorunu” başlıklı yazısında “*Mayzel’in bu tezi ve Batılı başka bilimadamlarının takısız takımlara yapıtlarında değinmeleri, “takısız ad takımı” belirlemesinin yabancı bilim adamlarından kaynaklandığını göstermektedir.” (1995: 18) cümlesiyle takısız isim tamlaması yakıştırmasının kaynağı ile ilgili görüşünün devam ettiğini gösterir.**

Ali Türkseven «“Takısız Ad Takımı” Olabilir mi?» adlı yazısında Banguoğlu, Şimşek, Ediskun ve Gencan’ın konuyla ilgili görüşlerini özetledikten sonra “*Öbür uzmanların görüşü daha tutarlı olmasına karşın, her nasılsa, Gencan’ın görüşü okul kitaplarına ağırlığını koymuştur. Gerçekte Gencan da üçüncü türlü ad takımı dediği takısız ad takımında verdiği örneklerin sıfat takımına çok benzediğinin ayırımındadır. Bu yüzden de üçüncü türlü ad takımını anlatırken “mermer saray” takımında “saray” sözcüğüne “asıl ad”, der; “mermer” de asıl adın (:sarayın)” neden yapıldığını belirtir. “Mermer saray” ad takımı ise “asıl ad”, “asıl olmayan ad(!)” gibi terimlendirmelere ne gerek vardır? “güzel saray” dersek, sıfat takımı olacak; “mermer saray” dersek, ad takımı olacak! Burada “güzel” ve “mermer” sözcükleri “saray”ı nitelemektedir; bu yüzden niteleme sıfatıdır.” dedikten sonra, “Takısız tamlama” görüşü tutarsızdır, bilimsel bir açıklaması yoktur; onlar gerçekte sıfat takımıdır. Bu yüzden, bu yaklaşımla hazırlanan yapıtlar gözden geçirilmeli ve düzeltilmelidir. Eleme ve seçme sınavlarında, yalnızca bu konudan değil, dilbilgisinin kesinlik kazanmayan ya da çok tartışılan konularından da sorular sorulmamalıdır.” görüşünü ileri sürer (1994: 80-82).*

Osman Bolulu, Ali Türkseven'in "Takısız Ad Takımı Olabilir mi?" başlıklı yazısını hedef alan "Türkçede Takısız Ad Takımı Vardır" başlıklı yazısında, sıfat tamlaması ile takısız ad tamlaması arasında on üç değişik fark ortaya koyarak takısız isim tamlamasının varlığını ispat etmeye çalışır (1995: 33-36).

Tahir Nejat Gencan'ı destekleyen bu görüşe Süreyya Eryaşar da "Takısız Ad Tamlaması" başlıklı yazısında "*Mermer saray*" takımındaki tamlayan mermer sözcüğü ise nasıl sorusunun yanıtı olamaz. Yani o, niteleme görevi yapmıyor, sarayın yapımında kullanılan varlığı bildiriyor. Varlıkları bildiren sözler adlardır; o nedenle mermer sözcüğü bu takımda sıfat değil, addır." tezini "Türkseven'in kuşkusunu giderecek başka bir olguyu belirtelim: Niteleme sıfatları ve belirteçleri derecelendirebilmektedir: *Güzel saray yerine daha güzel saray, çok güzel saray, en güzel saray deriz, ama daha mermer saray, çok mermer saray, en mermer saray demeyiz, diyemeyiz.*" sözleriyle kanıtlamaya çalışarak destek verir (1995: 30-31).

Ali Türkseven «"Takısız Ad Takımı" Olabilir mi? - 2» adlı yazısında ise (1994: 80-82) künyeli konuyla ilgili diğer yazısına Süreyya Eryaşar'ın sıfatların derecelendirilebilir olduğu oysa takısız ad takımındaki birinci adların derecelendirilemediğinden hareketle yaptığı eleştirisi üzerine "*Gencan'ın verdiği (Eryaşar'ın savunduğu) takısız ad takımı örneklerinin kimisini derecelendirmek de söz konusu: çok taş yürek(li), çok tilki çocuk, en çelik irade, çok şeytan adam, en melek insan gibi.*" diyerek "*Tek başına bir sözcüğün sıfat olamayacağı gerçeğini benimserseniz, ne Takısız Ad Takımı ne de Sıfatların Adlaşması gibi sorunlar olacaktır. Üstelik, birtakım sıfat takımlarıyla, "Takısız Ad Takımı"nda verilen örneklerin de karışması önlenecektir. Sıfatların bir adın önünde yer alıp onu anlamca belirttiği ya da nitelediği de iyice anlaşılırsa, san sıfatlarının adlardan sonra gelemeyeceği de kesinleşecektir. Buna bağlı olarak da "San Öbeği" adlandırması yaygınlaşacaktır.*" tezini ortaya koyar (1995: 43-45).

Tahir Kahraman da Ali Türkseven ve Süreyya Eryaşar'ın yazıları üzerine "Takısız Ad Takımı Sorunu" başlıklı bir yazı ile bu tartışmaya dahil olur. Kahraman, bu iki ismi eleştirmek yerine kendi görüşlerini belirteceğini söylediği yazısında takısız ad tamlaması terimi ile ilgili olarak yukarıda zikredilen yazıdaki fikirlerini yineledikten sonra "*Kısacası, "takısız ad takımı" denilen sözcük kümeleri; bir ilgeç ya da ortaç öbeği biçimindeki sıfat ögesiyle onun nitelediği bir addan oluşan sıfat takımlarının, Türkçenin anlatımı kısılatma eğilimi sonucunda, yalınlaştırılmasından oluşturulmuşlardır.*" fikrini ileri sürer. Devamla, "*Altın bilezik, çöp sepet, sırçadan köşk; şeker kız, tilki Cuma takımları anlam ve yapı özellikleri bakımından birer sıfat takımıdır. Bunların ad takımı olduklarını öne sürmek, Türkçenin dilbilgisi özelliklerini yabancı dillerin kalıplarına uydurarak açıklama çabası olmaktan başka bir anlam taşımaz.*" yargısıyla bu başlıkta verilen örneklerin birer sıfat tamlaması olduğu görüşünü ortaya koyar ve takısız tamlama örneklerini de "*... anlam ve yapı özellikleri bakımından birer sıfat takımıdır.*" cümlesiyle sıfat tamlaması sayar. (1995: 17-19).

"Takısız Ad tamlaması mı, Sıfat Takımı mı?" başlıklı yazısı ile duruma müdahil olan Tahir Balcı da bu yazısında sıfatlar ile ilgili detaylı bilgiler verdikten sonra "*Bu açıklamalardan çıkarılacak sonuç şudur: Türkçede takısız ad takımı/tamlaması yoktur. Bir öbeğin ad takımı olabilmesi için sözcükler arasında tamlayan-tamlanan ilişkisinin yanında tamlananın 3. kişi iyelik eki alması gerekir. Öte yandan ad takımının anlam*

bakımından belirleyici bir başka özelliği “birbirinden ayrı iki varlık ya da kavramın birbiriyle ilişkili olmalarıdır (Kahraman, s. 125). Eryaşar’ın takısız ad tamlaması olarak gördüğü, bizce sıfat takımı olan öbeklerde böyle bir ilişki yoktur.” teziyle sıfat tamlaması yönünde görüşünü bildirir (1995: 5-7).

Cengiz Büker de «“Takısız Ad Takımı” Denmeli mi?» başlıklı bir yazı ile bu konuda fikir beyan eden isimler arasında yerini alır. Ona göre de sorun başka dillerin sözcükleri cümle içinde kullanırken birbirinden değişik yapılarla ayırması söz konusu iken Türkçenin böyle bir yapısal ayırma sahip olmamasından kaynaklandığını belirttikten sonra Türkçedeki takısız isim tamlamalarının Almanca, Arapça ve Farsça söylenişlerini verdikten sonra bu yapıların sıfat tamlamasına denk düştüğü görüşünü ileri sürerek Bolulu’nun takısız ad takımı ile sıfat tamlamasını birbirinden ayırmak için ileri sürdüğü on üç maddeyi de bir bir eleştirir (1995: 36-38).

Hamza Zülfikar, «“Takısız Ad Tamlaması” Sorunu» başlıklı yazısında bu tartışmaları özel yazılar, dilbilgisi çalışmaları ve terimler sözlüğü bağlamında özetleyerek bütün bu çalışmalarda kullanılan örneklerin “*taş köprü*” türünde olanlarının sıfat tamlaması; “*şeytan adam*” türünde olanlarının sıfat tamlaması; “*Pamukkale, Beşiktaş, Fenerbahçe, Çankaya, köşe daire*” gibi örneklerden “*Pamukkale*” ve “*köşe daire*” türünde olanların sıfat tamlaması, “*Fenerbahçe (< Fenerbahçesi)*” türünde olanların belirtisiz isim tamlaması; “*devlet baba*” ve “*toprak ana*” türünde olanların sıfat tamlaması, “*Ayşe Hanım, Ali Bey*”, “*erkek kardeş*”, “*kara kalem*” gibi örneklerin de sıfat tamlaması sayılması gerektiğini çeşitli yollarla açıkladıktan sonra “*Radyo Tek, TRT 1, Butik Hasan*” gibi örneklerin Avrupa dillerinden aldığımız Türkçeye yabancı olan kalıplar olduğunu belirtmektedir. Sonuç olarak da bu tartışmalarda kullanılan örneklerin ya belirtisiz isim tamlaması ya sıfat tamlaması ya da yabancı dillerin kurallarıyla söylenmiş olmakla izah edilebileceğini söyleyerek Türkçede takısız isim tamlamasının olmadığı, üçüncü bir eksiz isim tamlamasından söz edilmemesi ve bu yönde ayrı bir sınıflandırma yapılmaması yönünde görüş beyan eder (1995: 781-789).

Hamza Zülfikar’ın (1995: 781-789) künyeli yazısından sonra eleştiri mahiyetinde Ayfer Çam Öneren de “Ah Şu Takısız Tamlamalar” başlığı ile bir yazı yazar. Bu yazıda, Öneren, Zülfikar ile aynı görüşü benimsediğini ancak Zülfikar’ın yazısında kullandığı yöntemleri doğrudan doğruya sözcüklerin değişken kullanımları olduğunu belirtmek yerine birtakım yapıların kısaltmaları olduğuna dayanan ispat yöntemini yanlış bulduğunu belirtmektedir (1995: 20-23).

Yavuz, Ad-Niteleyici Sözcüklerin Sınıflandırılması Sorunu” isimli yazısında konuyu çeşitli açılardan değerlendirdikten sonra “*Kimi dilcilerin ileri sürdükleri görüşlerin aksine Türkçe’de takısız isim takımı vardır. İkinci adda ekin bulunmayışı ve birinci adın niteleme işlevini görmesi, yan yana gelen sözcük grubuna sıfat takımı denmesini gerektirmez. Daha önce belirttiğimiz gibi, konunun anlam, biçim, işlev ve sözdizimsel özellikler açısından incelenmesi gerekmektedir.* (2000: 5)” sözleri ile sonuca bağlar ‘demir kapı’ dizisindeki örneklerin takısız isim tamlaması olduğu yönünde tezini ortaya koyar.

“Tarihi Metinlerdeki Örnekleri Işığında ‘Takısız Tamlama’ Konusu Üzerine” başlıklı bildirisinde Musa Duman, “*Belirtisiz tamlamalar bir ek ile genişletildiklerinde veya başka bir tamlama grubu içinde yer aldıklarında ise aynı şekilde iyelik ekini düzenli olarak düşürmektedirler. Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm(+ü) Başkanı, Türkiye Büyük Millet*

Meclisi Başkan(+ı) Vekili” (2001: 259-260) tespitini yaptıktan sonra bu durumu iyelik ekinin silikleşmesi veya belirsizleşmesi olarak açıklar.

2004 yılına gelindiğinde bu konuyla ilgili tartışma Eyüp Akman tarafından yine gündeme getirilir. Akman, “Belirtisiz İsim Tamlaması mı, Sıfat Tamlaması mı?” başlıklı yazısında “*Sonuç: 1) Belirtisiz isim tamlamalarında tamlayan öge bir niteleyen konumunda olduğu için, 2) Tamlayan öge tamladığı ismin bir türünü/çeşidini belirttiği için, 3) Belirtisiz isim tamlaması -özellikle özel isim ve yer bildirenlerin- eksilteli yapılar oldukları ve bunların gerçekte bir sıfat ekiyle yapılmış kuruluşlar oldukları için, belirtisiz isim tamlamalarının artık bir çeşit sıfat tamlaması olarak düşünülmesi gerektiği kanaatindeyiz.*” (2004: 119-124) tezi ile belirtisiz isim tamlamasındaki tamlayanları da sıfat tamlaması sayarak sorunun çok daha farklı bir alana çekilmesine kapı aralamıştır.

Recep Karaatlı, “Bir İsim Tamlamasında İyelik Ekinin Düşmesi Üzerine Bir Görüş” adlı makalesinde Duman’ın (2001: 259-260) künyeli çalışmasından hareketle “*Bu bakımdan bir isim tamlaması, bir başka isim tamlamasında yer aldığı zaman eklerinde her hangi bir değişiklik yapılmamalıdır. Başka bir deyişle bu durumlarda iyelik eki hiçbir surette düşürülmemelidir.*” (2004: 10-18) diyerek eksiz isim tamlamasının oluşumunu yanlış kullanıma bağlayarak bunun düzeltilmesi gerektiği yönünde görüşünü ortaya koyar.

Rıdvan Öztürk, “Afganistan Türkmencesi Metinlerindeki Eksiz Ad Tamlamaları” başlıklı yazısında “*Afganistan Türkmencesi ile yayınlanmış metinlerde görülen kalıplaşmamış-geçici eksiz ad tamlamaları ilginç bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu özellik, Türkmenistan Türkmenesinde ve diğer birçok Türk yazı dilinde görülen kalıplaşmış-kalıcı eksiz ad tamlamalarının oluşumuna bir izah olarak görülebilir. Yine Mayzel’in belirttiği gibi “Bu izafetler Türk dilinin olgunlaşma safhalarına muvazi olarak gelişmişler ve her biri muayyan ve kati şekiller almışlardır. Bununla beraber henüz tam ve kesin şekil almamış izafetler de vardır. Mesela, Sovyet Rusya ve Sovyet hükümeti gibi. Bu gibi izafetlere giren yeni kelimelerin Türkün düşüncesinde substantif veya adjektif olarak taayyün etmemiş olmamasındandır.*” diye de yorumlanabilir.” (2010: 592) diyerek Afganistan Türkmencesi ile yayınlanmış metinlerde eksiz ad tamlamalarının varlığını bir taraftan “*Bu yapılar bize Köktürk abidelerinde geçen “Ötüken yış, Tabgaç kagan, Türk bodun” örneklerini hatırlatmaktadır.*” (2010: 592) sözü ile hem Türkçenin ilk metinleri kadar eskiye hem de Mayzel’in gerekçesi ile bu kadar süre içinde gelişmemişliğe gönderme yapmış olur (2010: 585-593).

Caner Kerimoğlu, “Takısız Ad Tamlaması Tartışması ve Tür – Öbek İlişkisi” başlıklı makalesinde konuyla ilgili görüş bildirenleri, ‘*Konuyla İlgili Görüşler*’ başlığı altında 1.1. *İsim tamlaması görüşündekiler* 1.1.1. *Sıfat tamlaması görüşündekiler* başlıklarıyla iki başlık altında özetler ve ‘2. *Tartışma*’ başlıklı bölümde 2.1 *Tahta kaşık dizisinde tahta sıfat olabilir mi?* başlığı altında bu dizidekilerin sıfat olamayacak kadar somut olduğu gerekçesiyle olamayacağı yönünde sonuca ulaşır. 2.2. *Söz konusu yapılar söz dizimi temelinde nasıl adlandırılmalıdır?* başlığı altında ise *tahta kaşık, cam bardak* vb. yönetici ögeler ad olduğu için ad öbeği olarak adlandırılmaları gerektiği kanaatine ulaşır ve bu kanaatlerini ‘3. *Sonuç*’ başlığı ile üç maddede özetler. (2011: 1442-1456).

Hacer Tokyürek ve Çetin Pekacar “Eski Türkçeden Günümüze Eksiz Ad Tamlaması Meselesi” başlıklı ortak bir yazı ile durumu, eskiden günümüze ve tüm lehçeler bağlamında yapı-anlam boyutlarıyla ele alarak “*Pratik olarak eksiz ad tamlaması ile sıfat tamlaması şu şekilde ayırt edilebilir. Tamlamanın sıfat tamlaması olabilmesi için tamlayanın tamlananı*

benzerlik, nitelik yönünden belirtmesi; ad tamlaması olması için de tamlayanın tamlananı ilgi ve sahiplik yönünden belirtmesi gerekmektedir. Sonuç olarak Türkçede eksiz ad tamlaması vardır; ancak iyelik eki almamış her tamlamayı, kolaya kaçarak ad tamlaması olarak kabul etmek doğru olmayacaktır.” (2014: 9-38) sonucuna bağlarlar.

Sedat Balyemez de Türkçenin kadim bu sorunu için Dil Bilgisi Üzerine Açıklamalar adlı kitabında “2.1.4. Takısız İsim Tamlaması Sorunu” başlığını açar ve konuyu sıfat tamlaması ve isim tamlaması olarak kabul edilmişlere göre dilcileri gruplandırır: “**Sıfat Tamlaması Olarak Kabul Edenler:** Tahsin Banguoğlu (Banguoğlu, 1998, 345), Leyla Karahan (Karahan, 2010, 52), İbrahim Delice (Delice, 2012c, 24), Zeynep Korkmaz (Korkmaz, 2009,275), Muharrem Ergin (Ergin, 2009,381), Günay Karaağaç (Karaağaç, 2011,212), Hamza Zülfikar (Zülfikar, 1995), Haydar Ediskun (Ediskun, 1993,123), Tahir Kahraman (Kahraman, 1995)” **İsim Tamlaması Olarak Kabul Edenler** (Bazı araştırmacılar, “takısız”, bazıları da “eksiz” terimini tercih etmektedir.): Tahir Nejat Gencan (Gencan, 2007, 201), Vecihe Hatipoğlu (Hatipoğlu, 1982, 19), Neşe Atabay-Sevgi Özel-İbrahim Kutluk (Atabay vd. 2003,49), Süer Eker (Eker, 2010, 403), Mustafa Özkan (Özkan, 1996), Caner Kerimoğlu (Kerimoğlu, 2011), Celal Demir (Demir, (Demir, 2007).” Ayrıca, kullanılan örnekleri Kadıköy, Paşabahçe gibi örnekleri 1. grupta, Eczane Ezgi, Otel Deniz gibi örnekleri 2. grupta, Demir kapı, kiraz dudak, cam bardak gibi örnekleri 3. grupta değerlendirerek 1. grup örnekleri “eksiz tamlama”, 2. grup örnekleri “Türk dilinin kurallarına aykırı ve yanlış”, 3. grup örnekleri “sıfat tamlaması” olduğu yönünde kendi fikrini belirtir; ancak, 3. grup ekler için tartışmanın devam ettiğini dolayısıyla akademik boyutta kalması gerektiğini de belirtir (2016: 212-214).

SONUÇ

Bütün bu tartışmalara bakıldığında sözcüklerin yan yana gelişindeki dilsel gerçekliği ifade eden dizisel farklılıkların çok iyi anlaşılmadığı ve durumun bu yüzden karıştırıldığı anlaşılmaktadır.

Bir ismin neden yapıldığı veya neye benzediğini belirten kelimelerle kurulan ‘demir perde’ ve ‘arслан asker’ dizisindeki örneklerin kesinlikle *sıfat tamlaması* sayılması gerekir; çünkü, kelimeler ontolojik olarak sıfat değil isim olarak doğar; sonradan başka bir ismin herhangi bir özelliğini belirtecek şekilde kullanılıncaya sıfat olarak adlandırılır.

Eksiz isim tamlamasının varlığı asla reddedilemez; çünkü, temeli Eski Türkçeye kadar dayanmaktadır ve iki kelime arasındaki ilişki her ne kadar anlam boyutuyla öne çıksa da yapı ile de ilintilidir. Yapı ilintisi, eklerin kullanılabilirliği ile belirlenir. ‘Ötüken Yışı’ yerine ‘Ötüken Yışı’ diyebiliyorsak bu onun aslında bir isim tamlaması olduğunun tescilidir. Bu dizideki örnekler, eksiz isim tamlaması sayılmalıdır.

Eksiz isim tamlaması örnekleri arasında verilen ve aslında İngilizceden olduğu gibi çeviri yoluyla alınan ‘Villa Faik’ dizisindeki örneklerin çoğalmaması ve gerçekleştirilebilecekse kullanımlarının engellenmesi için çalışılmalıdır; çok yaygınlık kazanırsa eksiz isim tamlaması olarak değil; ama, iki kelimenin arasındaki yapı ve anlam ilişkisini bilimsel temellere dayalı olarak tespit ettikten sonra isimlendirme yapılması gerekir. Kanaatimce, şu an için bu tür kullanımların önünü kesmek ve bu yabancı yapıların yerine Türkçesini kullanmak hâlâ mümkün görünmektedir.

Belirtisiz isim tamlamalarının sözdizimi içinde ‘Türk Dil Kurumu’ örneğinde olduğu gibi daha büyük yapılar veya sadece bazı dilbilgisi yapıları içinde yardımcı unsur

olarak kullanıldığında eksiz isim tamlaması yapısını kopyaladığı bir gerçektir. Tartışmalarda söylendiği gibi -Recep Kıratlı- bu eki düşürmeden kullanmak bazen mümkün olamamaktadır. ‘*Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanı*’ şeklinde eki eksiltmeden kullanmak mümkün iken ‘*çarşamba günü*’ belirtisiz isim tamlamasını ‘*çarşamba günükü toplantı*’ yahut ‘*çalışma masası*’ belirtisiz isim tamlaması iken ‘*benim çalışma masam*’ diyememekteyiz. Bu yapılara da –her ne kadar ‘*Ötüken Yış*’ gibi tek başına söylenemese de- kanaatimce eksiz isim tamlaması denmelidir.

Bu tip dizilerin dışında eksiz isim tamlaması örneği olarak verilen ‘*Yahya Kemal*’ kullanımı gibi örnekler, artık özel isim öbeği olarak incelenmektedir; ki, doğrusu budur; çünkü, iki ismin birbiriyle ne anlamsal ne de yapısal bir bağı mevcuttur.

‘*Başçavuş*’ gibi ‘*sözcük öbeği*’ kategorisinden ‘*birleşik kelime*’ kategorisine geçmiş yapıların artık tamlama özellikleri kalmadığı için sözdizimsel yapıları asla sorgulanmamalıdır.

Bir özel ismin unvanı olan sözcük ‘*Madam Mihaylov*’ veya ‘*Bulgar marangoz*’ gibi başta kullanılıyorsa ‘*sıfat tamlaması*’; ‘*Vehbi Dede*’ gibi sonda kullanılıyorsa ‘*unvan öbeği*’ denmelidir; ‘*eksiz isim*’ tamlaması olarak belirtilmemelidir.

‘*Aş-hane*’ ve ‘*azm-i sefer*’ gibi yabancı dillerin kuralları ile oluşturulmuş yapılar da kaynak dilin kurallarına göre ‘*Farsça birleşik isim*’ yahut ‘*Farsça isim tamlaması*’ şeklinde betimlenmelidir.

Netice itibarıyla, eksiz veya takısız isim tamlaması vardır; ancak, bu başlık altında verilen ‘*tahta kapı*’ ve ‘*yün kazak*’ gibi örnekler bu başlığa ait değildir; bunlar birer sıfat tamlamasıdır. “Türkçede eksiz veya takısız isim tamlaması yoktur.” demek de doğru değildir; çünkü, tartışmalardan da çok rahat bir şekilde anlaşılacağı üzere Eski Türkçe metinlerde sıklıkla kullanılmıştır.

Sözcük öbeklerini oluşturan biçimbirimlerin birbiri arasındaki ortak dizisel gerçeklik hep gözardı edilmiştir; bu doğrultuda hareket edilerek isimlendirme yapılmalıdır. Böyle olunca, birleşik sözcük ile sözcük öbeği birbirinden daha rahat ayrılabilceği gibi sözcük öbekleri de diğer sözcük öbeklerinden farklı dizisellikleri doğrultusunda rahatlıkla birbirinden ayrılabilir.

KAYNAKÇA

Atabay, Neşe, Kutluk İbrahim, Özel, Sevgi (1976), *Sözcük Türleri*, TDK Yayınları Yöneten ve Yayına Hazırlayan: Prof. Dr. Doğan Aksan, Ankara 1976.

Balyemez, Sedat (2016), *Dil Bilgisi Üzerine Açıklamalar*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.

Banguoğlu, Tahsin (1940), *Ana Hatlarile Türk Grameri*, İstanbul.

Banguoğlu, Tahsin (1974), *Türkçenin Grameri*, Baha Matbaası, İstanbul 1974.

Bolulu, Osman (1995), "Türkçede Takısız Ad Takımı Vardır", *Çağdaş Türk Dili*, sayı 88, 1995.

Duman, Musa (2001), "Tarihi Metinlerdeki Örnekleri Işığında ‘Takısız Tamlama’ Konusu Üzerine”, *Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni*, 12-13 Nisan 2001, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri.

- Ediskun, Haydar (1963), *Türk Dil Bilgisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Emre, Cevat (1945), *Türk Dilbilgisi*, TDK Yayınları, Ankara.
- Ergin, Muharrem (1958), *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Eryaşar, Süreyya (1995), "Takısız Ad Tamlaması", *Çağdaş Türk Dili*, sayı 85, s. 30-31.
- Gencan, Tahir Nejat (1947), *Yazın Bilgileri ve Tarihsel Dilbilgisi*, Ahmet Sait Matbaası, İstanbul.
- Gencan, Tahir Nejat (1966), *Dilbilgisi*, TDK Yayınları, İstanbul.
- Gencan, T.N. (1969), "Dilbilgisi Sorunları", *Türk Dili*, c. XX. s. 213.
- Güveli, Mustafa (1969), "Neden Ad Takımı Değil De Sıfat Takımı" *Türk Dili*, c. XIX, s. 210.
- Güveli, Mustafa (1969), "Neden Ad Takımı Değil De Sıfat Takımı" *Türk Dili*, c. XIX, s. 210.
- Harut, Semra (1992), "Türkçede Takısız Tamlama Yanılgısı", *Çağdaş Türk Dili*, 57. sayı 1992.
- Hatiboğlu, Vecihe (1972), *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.
- İnan, Abdülkadir, S. S. MAYZEL Türk Dilinde İzafet (İzafet v Turetskom Yazıke,) Sov. Cumhuriyeti İlimler Akademisi Yayınlarından M.-L. 1957, 1958, s. 279-313.
- Kamadan, Muzaffer (1969), "Ortaöğretimde Dilbilgisi Sorunu". *Türk Dili*, c. XX. s. 216.x
- Karaatlı, Recep (2004), "Bir İsim Tamlamasında İyelik Ekinin Düşmesi Üzerine Bir Görüş" *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi (TÜBAR)* 15, Bahar, 9-18.
- Kerimoğlu, Caner (2011), "Takısız Ad Tamlaması Tartışması ve Tür – Öbek İlişkisi", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 6/1 Winter 2011, p. 1442-1456.
- Kılıçoğlu, Vecihe (1954), "Dilimizin Bir Meselesi" *Türk Dili* III. c. 36 sayı.
- Tokyürek, Hacer; Pekacar, Çetin (2014), "Eski Türkçeden Günümüze Eksiz Ad Tamlaması Meselesi", *Dil Araştırmaları*, Sayı: 15, Güz, 9-38.
- Türkseven, Ali (1994), "Takısız Ad Takımı Olabilir Mi?-1", *Çağdaş Türk Dili*, sayı 77/78, s. 80-82.
- Türkseven, Ali (1995), "Takısız Ad Takımı Olabilir Mi?-2", *Çağdaş Türk Dili*, sayı 88, s. 43-45.
- Yavuz, M. Ali (2000), "Türkçe'de Ad- Niteleyici Sözcüklerin Sınıflandırılması Sorunu", *Çağdaş Türk Dili Dergisi*, Sayı 149, Temmuz, sayfa 1-5.